

Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки

працею, великими зусиллями; *хліб насущний* – 1) засоби, потрібні для прожитку, існування; 2) щось найважливіше; *їсти казенний хліб* – жити за рахунок держави; *переїдати / переїсти хліб чийсь* – бути на чіємусь утриманні; *недаром хліб їсти* – приносити користь.

Висновки. Знання семантичних асоціацій і символіки слів дає змогу виявити семантичний ореол слова, його реальне функціонування в певному соціумі. Цей ореол зумовлений усією історією слова, його етносоціальним і етнокультурним контекстом [3, 310–313]. Наведені вище приклади підтверджують, що продукти харчування, національні страви – усе це виражено у фразеології, причому можна помітити спільні риси в становленні образно-символічної основи ФО навіть у таких віддалено споріднених мовах, як українська та перська.

Серед перспектив наших подальших досліджень – вивчення національно-культурної специфіки семантики фразеологізмів із компонентом-глутонімом на матеріалі сучасних перської і української мов.

Список використаної літератури

1. Галинська О. М. Фразеологічні одиниці української і перської мов, орієнтовані на людину, як вираження національних ментальностей / О. М. Галинська // Українська орієнталістика : зб. наук. пр. викл. та студ. Ін-ту схід. мов Київ. нац. лінгв. ун-ту і Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія» / голов. ред. І. В. Срібняк. – 2007–2008. – Вип. 2–3. – С. 65–72.
2. Голева Г. С. Фразеология современного персидского языка / Галина Сергеевна Голева. – М. : Муравей, 2006. – 224 с.
3. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник / Михайло Петрович Кочерган. – К. : Вид. центр «Академія», 2006. — 424 с.
4. Назаренко О. В. Українська фразеологія як вираження національного менталітету : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Назаренко Олена Володимирівна. – Дніпропетровськ, 2001. – 18 с.
5. Олянич А. В. Презентационная теория дискурса : монография / Андрей Владимирович Олянич. – Волгоград : Парадигма, 2004. – 507 с.

Статтю подано до редколегії
21.04.2012 р.

УДК: 811.112.2:81'373.6:82.091

Н. М. Ніколаєва – аспірант Запорізького національного університету

Етимологія лексем на позначення кольору

*Роботу виконано на кафедрі теорії та практики
перекладу з англійської мови ЗНУ*

Статтю присвячено етимологічному дослідженню лексем на позначення кольору в німецькій, українській та російській мовах. Зроблено спробу порівняти первісні значення кольорів у цих мовах. Проаналізовано лексеми *червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий*.

Ключові слова: лексема, позначення кольору, етимологічний, німецька мова, українська мова, російська мова, відмінність, схожість.

Николаева Н. Н. Этимология лексем цветообозначения. Статья посвящается этимологическому исследованию лексем цветообозначения в немецком, украинском и русском языках. Сделано попытку сравнить первоначальные значения цвета в этих языках. Анализируются следующие лексемы: *красный, оранжевый, желтый, зелёный, голубой, синий, фиолетовый*.

Ключевые слова: лексема, цветообозначение, этимологический, немецкий язык, украинский язык, русский язык, отличие, сходство.

Nikolaeva N. M. Etymology of Lexemes of Denoting Colour. The article is devoted to the etymologic research of lexemes of denoting colour in the German, Ukrainian and Russian languages. An attempt to compare the primary

meaning of colors in the German, Ukrainian and Russian languages is done. Such lexemes as *red, orange, yellow, green, blue, dark blue, violet* are analysed.

Key words: lexeme, colour denoting, etymologic, German, Ukrainian, Russian, difference, likeness.

Постановка наукової проблеми та її значення. Походження кольорів завжди цікавило мовознавців. Результати вивчення цієї теми відобразилися в наукових працях Р. В. Алімпієвої [1], Н. Б. Бахиліної [3], І. А. Герасименко [5], Н. В. Гнездилової [6], Т. Б. Козак [10], І. В. Садикової [119]. Але проблема етимології кольоропозначень не є досконало вивченою, оскільки аналіз первинних значень лексем на позначення кольору не порівнюється з кольоровими лексиконами різних мов, як у нашому випадку в німецькій, українській та російській мовах. Тому проблему кольоропозначень на діахронічному рівні слід уважати не достатньо вивченою, що й обумовлює **актуальність** дослідження.

Мета роботи – дослідити етимологічні дані словників німецької, української та російської мов.

Конкретні **завдання**, які вирішуються в роботі, такі:

- 1) зробити суцільну вибірку лексем на позначення кольору з етимологічних словників німецької, української та російської мов;
- 2) виявити специфічні риси лексем на позначення кольору в кожній мові окремо;
- 3) провести порівняльний аналіз досліджуваних лексем у німецькій, українській та російській мовах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Позначення кольору в російській мові поділяють на дві групи: давні (такі, як «білий» і «чорний») і порівняно нові, яких не знала староруська мова; вони прийшли із чужих мов, причому більшість вироблено від назв предметів, що мають характерне забарвлення.

Розглянемо докладно червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий кольори. Для того, щоб з'ясувати, як конкретно сприймається будь-який колір у культурі, звернемося до етимології відповідних слів у німецькій, українській і російській мовах.

Червоний. Німецьке «*rot*» – «червоний», «рудоволосий» (*rothaarig*), а також «неправдивий», «хитрий» (*falsch, listig*) [18, 1404]; «*rotes Roß*» – червоний кінь [17, 606].

Красный – «прекрасный», «красивый», «великолепный», «пригожий» [14, 328].

Значення «*красный*» є приналежністю лише російської мови. Слово «*красный*» зі значенням кольору вперше згадується 1515 р. в «Памятниках дипломатических сношений Московского государства с Крымом» [12, 375].

У Стародавній Русі для позначення червоного кольору користувалися прикметником *червельный* або *червонный*. Так, наприклад, відзначалося, що на куполах київських соборів червоне золото. Та й зараз в українській мові ця лексема позначає червоний колір. Прикметник *червоний* утворився від слова *черв'як*, оскільки червону фарбу робили з особливого виду черв'яків.

Яскраво-червоний колір, певно, так подобався нашим предкам, що вони замінили старослов'янське найменування *чермний* на нове – *червоний*, тобто «найкращий», «чарівний», «красивий». Корінь лексеми *красивий* входить у слова, які позначали все, що тішило око: *красна девица, красный молодец, красно солнышко*.

Проте послідовність, у якій розвивалися значення лексеми «*червоний*», вчені описують по-різному. Так, С. Н. Бабулевич, посилаючись на етимологічний словник М. Фасмера, стверджує, що колірне значення російської лексеми «*червоний*» є вторинним щодо її ранішого значення «красивий, прекрасний» [2, 20]. У безпосередньому зв'язку зі сказаним вище у семантичній структурі російської лексеми «*красный*» отримує віддзеркалення ряд значень, а саме: «красивий, прекрасний» (трад.-поет.), «ясний, яскравий, світлий» (народ.-поет.), застарілі «радісний, щасливий» і «парадний, почесний» [2, 66]. Ці значення характерні лише для російської мови, в інших мовах лексема «*красный*» не має подібних значень. Однак Н. В. Усанкова пропонує зворотний порядок: кольоропозначальна сема (колір творчого вогню) передувала якісно-оцінній семі (краса, благість, перевага) [12, 118–129].

Проаналізувавши дані етимологічних словників, можна виділити лише одне загальне значення для червоного – позначення кольору.

Специфічні риси (відмінності) спостерігаються в російській та українській мовах: 1. Оцінка зовнішніх даних людини: красивий, прекрасний, пригожий. 2. Поняття моральності: благість. 3. Традиц.-поет.: ясний, яскравий, світлий; народ.-поет., застарілі: «радісний, щасливий» і «парадний, почесний». У німецькій мові ця лексема має додаткове значення – неправдивий, хитрий.

Оранжевий. Німецька лексема «*orange*» позначає червоно-жовтий, колір апельсина [18, 1404]. *Orange Farbe* – Apfelsine, Pomeranze (оранжевий колір – апельсин, померанець) [17, 518].

«*Оранжевий* – позднее заимствование из франц. *orange* “апельсин”» [15, 148].

Оранжевий «жовтогарячий» – запозичення із французької мови *orange* «апельсин, оранжевий» [9, 207].

В українській мові виявлено українське позначення кольору «*оранжевий*» – жовтогарячий, «яскраво-жовтий, оранжевий» [8, 204].

Оранжевий – один з основних кольорів сонячного спектру. Цей колір міститься начебто посередині між червоним із жовтим і дуже нагадує колір апельсина. Це не випадково. По-французьки «*orange*» – апельсин. Звідси виникло слово *оранжерея*. Спочатку – це теплиця, де вирощувалися лише апельсини. Пізніше значення слова розширилося: зараз *оранжерея* – тепле закрите приміщення, у якому вирощуються різні рослини, у тому числі і квіти, звиклі до теплого клімату.

У російській мові до появи позначення червоно-жовтого кольору як оранжевого існували слова «рудожовтий», а також «вогненний» і «полум'яний». Певні «труднощі» з назвою оранжевого кольору випробовували практично всі європейські мови. Це тривало до тих пір, поки португальці не завезли з Китаю апельсини (1548 р.). Самі апельсини були відомі й раніше, і як би їх не називали в різних мовах, у перекладі це звучало – «яблуко з Китаю».

Потім з'явився французький варіант «*orange*», який очевидно сходить до перс.-араб. «золотистий». Саме у французькій мові назва предмета вперше перейшла на позначення кольору, і французьке «*orange*» увійшло до інших мов як назва оранжевого кольору. У російську мову слово «*orange*» увійшло 1616 р. у значенні «апельсин», і лише у XVIII ст. воно було запозичене з французької мови в значенні «оранжевий колір» [4, 56].

У давнину оранжевий колір вважали кольором любові земної і небесної, апельсини ж і апельсинні квіти – символом любові. У XIV ст. коханці приймали ванни з квітами апельсина, а куртизанки бризкали ступні апельсиновою настоянкою. Німецькі наречені були більш практичні. Вони посилали своїм обраницям апельсини, а не квіти. Прагнучи звернути на себе увагу майбутніх кавалерів, німецькі дівчата не впускали з балконів хустки, як це робили іспанські сеньйорити, а кидалися в них апельсинами.

Аналіз даних етимологічних словників дає змогу виділити лише загальне значення для оранжевого кольору – позначення кольору апельсина. Хоча, то в російській мові можна знайти також такі лексеми, які використовувалися для позначення цього кольору: «рудожовтий», а також «вогненний» і «полум'яний».

Жовтий. Німецьке «*gelb*» – honiggelb, das Wort für gelbe und grüne Farben liefert (жовтий – жовтий як мед, слово позначає зелений та жовтий кольори [17, 254]. *Gelb* [verwandt mit *Galle, glühen, Glut, Gold*] – споріднений з жовчю, розжарюватися, спека, золото [18, 1404]. За даними німецьких словників, можна зробити висновок, що прикметник *gelb* у німецькій мові вживається переважно в значенні кольору, але іноді має і символічне значення – уособлювати заздрість.

В українській мові *жовтий* – колір, поміж зеленим та жовтогарячим; жовтень (10-й місяць року), жовтневий, жовклий [8, 203].

Праслав. **zbltb* родственно лит. *gėltas* «желтый», лтш. *dzglts* – то же, др.-прусск. *gelatynan* – «желчь», лат. *fei*, род. п. *fellis* «желчь, желчный пузырь» (древняя основа на -п), д.-в.-н. *galla* «желчь» [14, 43–44].

«*Жёлтый* – желтоватый, светлый» [12, 282].

Цікаво, що це слово має той самий корінь, що слова *золотий*, *зелений*. У литовській мові, наприклад, «золотой» буде *желтас*, первинним значенням тут було, мабуть, «жовто-блискучий».

Отже, в етимологічних словниках досліджуваних мов виділяють такі загальні значення для жовтого кольору: 1. Позначення кольору та його відтінків. 2. Колір є чимось середнім між помаранчевим і зеленим. 3. Мають однакове споріднене коріння із зеленим і золотим, отже «жовтий» є джерелом променистої енергії. 4. Назва рідини в організмі людини, яка накопичується в жовчному міхурі, і є продуктом печінки (жовта, коричнева або зеленувата жовч).

Специфічні риси (відмінності) простежують в українській і німецькій мовах: 1. Назва осіннього місяця, період, коли листя стає різнокольоровим, у тому числі й жовтим (укр.). 2. Характеристика

психічного стану людини – злість, палати (від любові) (нім.). 3. Фізичний стан предметів: розжарювати, розжарюватися (нім.). 4. Явища природи – спека (нім.).

Зелений. *Grün* [wachsen, grünen, urspr. entw. = wachsend, sprießend od. = grasfarben, verw. mit Gras. *Зелёный* – зростати, зеленіти, сходити (розпускатися), колір трави [18, 1404]. *Grün* – Ausgangsbe-deutung «wachsend» (вихідне значення «зростаючий») [17, 280].

Зелёный – один з основних кольорів спектра, середній між жовтим і блакитним.; недостиглий плід; паросток; зелень [8, 58].

«Лексема *зелёный* образовалась на базе общеславянского *zelenъ* и является родственным прилагательному *жёлтый*. *Зелёный* – ст.-слав. – зелень; лит. *zeliu, zeliau, zeit!* “заращать”; с др. вокализмом: лит. *zole* “трава, зелень”, лтш. *zāle*, др.-прусск. *salin* “трава”, др.-инд. *hiranyam* “золото” [14, 92].

Лексема «зелений» походить від того ж стародавнього кореня, що і жовтий. У староросійській мові було слово *зель* – «побеги озими». Йому ж близькі слова *злак, зелень*.

Загальні значення для *зеленого*: 1. Позначення кольору та його відтінків. 2. Колір є чимось середнім між жовтим і синім. 3. Мають однакове споріднене коріння з жовтим. 4. Позначення рослинності (трави).

Специфічні риси (відмінності) спостерігаються в російській мові: 1. Фізичний стан людини: хворий. 2. Назва рослинності: «побеги озими», *злак*. У німецькій мові лексема *зелений* використовується для позначення процесу зростання і ступеня розвитку рослин (зростати, зеленіти, сходити (розпускатися)).

Голубий і синій. Семантика німецької лексеми *blau* неоднорідна у своєму кольоровому вияві і передає гаму відтінків від світлого до темного.

Blau – dunkelblau, dunkel; grau, grau-blau, goldgelb, blond (блакитний – синій, темний; сірий, сіро-блакитний, золотисто-жовтий, білявий) [17, 90].

Blau – «синій», «темний»; «сірий» і «колір свинцю», такого кольору, як свинець [18, 432]. *Blau* – також має значення: «блакитний», «світло-синій»; «темно-синій»; «небесно-синій».

Голубий, блакитний, (про масть) темно-сірий, голубуватий, голубаня (назва темно-сірої корови), голубизна, голубінь, голубіти, голубішати, первісно «голубиний» [7, 556].

Блакить – «голубий колір» [7, 205].

На думку одних дослідників, російська лексема «голубой» походить від слова «голуб», за однією версією – «по цвету отлива шейных перьев птицы» [13, 432]; хоча, найімовірніше, йдеться про колір пір'їн із голови голубів; на думку інших дослідників, навпаки, – «голуб» від «голубий». Існує також думка, що слово «блакитний» є спорідненим до слова «глибокий», оскільки прозора вода при її глибині має синюватий відтінок, а прозоре повітря атмосфери створює блакитний колір неба.

Голубой – сизый, первоначально значит цвета голубя-сизаря» [16, 121–122].

Лексема «синій» у значенні «темно-блакитний колір» відоме зі староруської епохи (XI ст.). Зі значенням «що відливає блакитним кольором» (як епітет блискавки) і «темний» прикметник трапляється в «Слові о полку Ігоревім». Іменник «синь» відомий із XVI ст., дієслово «сяяти» та іменник «синява» – із XIV ст. Слово бере початок від спільнослов'янського «сяяти».

«Синій – 1. мед. «глаукома»; синяк; синя фарба, синька; «синильниця» – фарбувальниця запасок у синій колір; «синько» – водяник, синюватий бог річок; «синьоша» – назва блакитно-сірої корови; «синява» – вид риби. 2. Сіруватий, «сяяти, сивий», синь, чорний, темний, попелястий [9, 236].

Синий – 1. Чулок – насмешливое прозвище учёной женщины, первоначально – насмешливая кличка ученого общества, возглавляемого миссис Монтэгью (ум. в 1762 г.), которое существовало в Лондоне; названо так потому, что один из участников являлся на собрания общества в синих чулках. 2. «Сероватый, синий»; сиять, сивый (пепельного цвета, сероватый), др.-инд. – чёрный, тёмный» [15, 624].

Загальним значенням для синього (блакитного) в німецькій, українській та російській мовах є позначення кольору та його відтінків: темний, світлий, сірий.

Специфічні риси (відмінності) спостерігаються в російській та українській мовах: 1. Позначення променистої енергії: сяяти, виблискувати. 2. Назва відтінку: сивий. 3. *Блакитний* уживається в значенні «глибокий». Багато похідних слів від «синій» в українській мові: мед. «глаукома», синяк, синька, «синильниця», «синько», «синьоша», «синява». 4. У німецькій мові для позначення темного і світлого синього використовується одне слово «*blau*»; а також має такі значення: золотисто-жовтий, білявий, колір неба і свинцю.

Фіолетовий/пурпурний. *Violett* – *veilchenfarben* (фіолетовий – кольору фіалки). Im 17 Jh. Entlehnt aus gleichbedeutend frz. – violet, violette «Veilchen» (у XVII ст. запозичене від ідентичного французького слова *фіалка*) [17, 766].

«Судя по наявності -ф-, заимств. через нем. *violett* – то же из франц. violet от violette, лат. *viola* – «фіалка»» [15, 39].

У давнину понад усе цінувався пурпур – червоний на межі фіолетового. *Фіолетовий* – це ланка, що зв’язує червоний, колір життя, і синій, колір небес. Слово «*пурпур*» сягає своїм корінням у латинську та старогрецьку мови і нагадує нам про нещасного моллюска, з якого отримували цей барвник. Більшість відтінків *фіолетового* отримали свої назви від квітів, оскільки цей колір значно поширений у рослинному світі, наприклад, такі квіти мають фіолетовий колір: бузок, орхідея, цикламен, лаванда і фіалка.

Етимологічний зв’язок із фіалкою – єдине й загальне значення лексеми *фіолетовий*.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Порівнюючи системи кольоропозначень у досліджуваних мовах, слід зазначити особливість слов’янських мов, у яких для позначення синього кольору існує: в російській дві основні назви – синій і блакитний, а в українській три основні назви – синій, голубий, блакитний. Для позначення оранжевого кольору в українській мові існує три назви: оранжевий, помаранчевий, жовтогарячий.

Первісне значення не всіх лексем кольору передавало колір або його відтінок. Наприклад, лексема «*червоний*» у слов’янських мовах використовувалася для оцінки зовнішніх даних людини: красивий, прекрасний, пригожий. У німецькій мові ця лексема має додаткове значення – неправдивий, хитрий. Відсутність колірного значення спостерігається також в етимологічних даних лексеми *зелений*.

Слід зазначити, також різну етимологію деяких кольорів, наприклад, *жовтий* у слов’янських мовах походить від пори року – осені та її явищ, а в німецькій – від схожості з металом (золото), теплої пори року – літа (спека).

Отже, можемо констатувати, що існують і загальні, і специфічні етнолінгвістичні риси в досліджуваних мовах. Німецька, українська, російська мови мають загальні етимологічні дані, оскільки вони належать до загальної мовної індоєвропейської сім’ї. А деякі відмінності пояснюються тим, що українська і російська мови належать до слов’янської групи, а німецька – до германської.

Наявність особливостей в етимологічних значеннях кольорів у німецькій, українській та російській мовах потребує подальшого вивчення кольоропозначень.

Список використаної літератури

1. Алимбиева Р. В. Семантическая значимость слова и структура лексико-семантической группы (на материале прилагательных-цветообозначений русского языка / Р. В. Алимбиева. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1986. – 177 с.
2. Бабулевич С. Н. Цветообозначения красного тона, формирующие концептуальное поле «прекрасный», в ранних поэтических текстах С. Есенина / С. Н. Бабулевич // Семантика языковых единиц и категорий в диахронии и синхронии. – Калининград : [б. и.], 2002. – С. 64–68.
3. Бахилина Н. Б. История цветообозначений в русском языке / Н. Б. Бахилина. – М. : Наука, 1975. – 288 с.
4. Василевич А. П. Цвет и названия цвета в русском языке / А. П. Василевич, С. Н. Кузнецова, С. С. Мищенко. – М. : КомКнига, 2005. – 216 с.
5. Герасименко И. А. Функциональная семантика колоратива жёлтый (на материале древнерусских и фольклорных текстов) / И. А. Герасименко // Актуальні проблеми слов’янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. – К. ; Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. – 11: Лінгвістика і літературознавство. – С. 42–48.
6. Гнездилова Н. В. Эволюция словопроизводства лексико-семантического поля цвета «braun» : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Гнездилова Наталия Вячеславовна. – Тула, 2007. – 228 с.
7. Етимологічний словник української мови. В 7 т. Т. 1 : А–Г / [уклад. Р. В. Болдирев та ін. ; голов. ред. О. С. Мельничук]. – К. : Наук. думка, 1982. – 632 с.
8. Етимологічний словник української мови. В 7 т. Т. 2 : Д – Копці / [уклад. Н. С. Родзевич та ін. ; голов. ред. О. С. Мельничук]. – К. : Наук. думка, 1985. – 572 с.
9. Етимологічний словник української мови. В 7 т. Т. 4 : Н–П / [уклад. Р. В. Болдирев та ін. ; ред. В. Т. Коломієць, В. Г. Скляренко]. – К. : Наук. думка, 2003. – 656 с.
10. Козак Т. Б. Лексико-семантична група слів, які позначають колір у німецькій мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Т. Б. Козак. – Одеса, 2002. – 18 с.

11. Садыкова И. В. Обозначение красного цвета в русском языке в историко-этимологическом аспекте : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Русский язык» / И. В. Садыкова. – Томск, 2006. – 20 с.
12. Усанкова Н. В. О семантических коннотациях цветообозначений / Н. В. Усанкова // Семантика языковых единиц и категорий в диахронии : сб. науч. тр. – Калининград : [б. и.], 2001. – С. 118–129.
13. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. В 4 т. Т. 1 / М. Фасмер ; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва ; под ред. и с предисл. Б. А. Ларина]. – 2-е изд., стер. – М. : Прогресс, 1986. – 573 с.
14. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. В 4 т. Т. 2 / М. Фасмер ; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва ; под ред. и с предисл. Б. А. Ларина]. – 2-е изд., стер. – М. : Прогресс, 1986. – 671 с.
15. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. В 4 т. Т. 3 / М. Фасмер ; [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва ; под ред. и с предисл. Б. А. Ларина]. – 2-е изд., стер. – М. : Прогресс, 1986. – 827 с.
16. Этимологический словарь русского языка / [авт.-сост. Н. С. Арапова, А. В. Боброва, Г. Л. Вечеслова и др. ; под ред. Н. М. Шанского]. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 639 с.
17. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / F. Kluge. – 22 Auflage unter Mithilfe von Max Bürgisser u. Bernd Gregor, völlig neu bearbeitet von E. Seebold. – Berlin : Walter de Gruyter, 1989. – 824 S.
18. Wahrig G. Deutsches Wörterbuch / G. Wahrig ; neu herausgegeben von Dr. Renate Wahrig – Burfeind. – München, 2002. – 1451 S.

Статтю подано до редколегії
21.03.2012 р.

УДК 811.111'373.23

Ю. В. Собков – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Роль псевдоніма як основи творення криптонімів англійської мови

Роботу виконано на кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів ЧНУ ім. Ю. Федьковича

У статті проаналізовано принципи творення криптонімів англійської мови за походженням окремо від імені та псевдоніма; від прізвища, імені та псевдоніма; від псевдоніма й імені по батькові; від імені, імені по батькові та псевдоніма. Виділено основні підгрупи та схарактеризовано їх за рейтингом.

Ключові слова: криптонім, псевдонім, принцип походження.

Собков Ю. В. Роль псевдонима как основы образования криптонимов английского языка. В статье рассматриваются принципы образования криптонимов английского языка по происхождению отдельно от имени и псевдонима; от фамилии, имени и псевдонима; от псевдонима и имени по отчеству; от имени, имени по отчеству и псевдонима. Выделяются и характеризуются в рейтинговом порядке основные подгруппы.

Ключевые слова: криптоним, псевдоним, принцип происхождения.

Sobkov Yu. V. Role of Pseudonym in Origination of Cryptonyms of English Language. The article deals with the problem of the hidden names – cryptonyms of English languages. Principles of cryptonyms originating from the names and pseudonyms; from family names, names and pseudonyms; from pseudonyms and patronymic; from names, patronymic and pseudonyms have been described.

Key words: cryptonym, pseudonym, principle of origin.

Постановка наукової проблеми та її значення. Псевдоніми, поряд із криптонімами, є поширеною формою приховування справжнього авторства, чим є актуальними і привертають увагу вітчизняних і зарубіжних учених. Заслужують на увагу дослідження І. Масанова і Ю. Масанова, А. Моріса, Е. Смітта. Вагомими є загальні роботи з ономастики й антропонімії О. Суперанської, Г. Суислової, В. Дмитрієва, О. Реформатського, Н. Кравченко-Максименкової, Т. Суркової, А. Лучик, В. Лучика, М. Худаша, Ю. Карпенка, П. Чучки, В. Німчука та інших учених [1–12, 15, 17].

У попередніх роботах проаналізовано принцип творення криптонімів окремо англійської й української мов за походженням від імені та прізвища, від імені та прізвища й невідомого по-